

HORTEN

Bidragsfordeling ifm. offentlige vandløb og pumpelag – hvornår og hvordan?

Henriette Soja, advokat og partner, Horten
Florian Rasmussen, Biolog, Viborg Kommune
Martin Barsøe, Biolog, WSP

VIBORG
KOMMUNE

wsp

Offentlige rørlagte vandløb (§32)

- De offentlig rørlagte vandløb har en alder, som betyder at de falde sammen/går i stykker
- Det kan være en dyr proces
- Hvem har hvilke opgaver i den forbindelse
 - Er det kommunen der laver projektbeskrivelsen?
 - Er der kommunen der hyrer en entreprenør og betaler forlods?

Pumpelag private og offentlige

- klima påvirker drift og behov for pumpelag
 - Stigende grundvandspejl – måske behov for nye pumpelag
 - Ekstremnedbør – større pumper
 - Pumelag opgives ifb med Grøn trepart

Vandløbsloven § 32

§ 32 "Vedligeholdelsen af **rørlagte offentlige** vandløb omfatter ikke hel eller delvis omlægning af rørledninger. Sager herom afgøres efter reglerne i kapitel 6."

Kapitel 6: Regulering mv. af vandløb og anlæg af nye vandløb

Hvorfor er det relevant? → Handler om *hvem* der skal betale

Hvem skal betale?

Offentlige, rørlagte vandløb

Vedligehold

Udgifterne afholdes af vandløbsmyndigheden

Regulering

Udgifterne afholdes af de grundejere der får nytte af reguleringen

Omlægning

Udgifterne afholdes af de grundejere der får nytte af omlægningen

Omlægning?

- Hvad er en **omlægning**?
 - Forarbejder bidrager ikke til uddybning heraf.
 - **FOB 1998.261** → "...der ved *omlægning* er tale om noget andet og mere end en reparation af en rørledning. Også selv om reparationen indebærer en hel eller delvis udskiftning af ledningen"
- Konkret vurdering:
 - Ændring af forløb eller placering (så ledningen ikke længere følger sin oprindelige kurs)
 - Ændring af dimension, vandføringsevne eller afvandingsforhold → fx langsommere eller hurtigere afledning af overfladevand

Kan vedligeholdelse udelukkes?

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 7. juli 2014, sag NMK-43-00273

Faktiske oplysninger

- Brud konstateret på rørledning, ca. 6 meter langt.
- Kommune meddelte 26. maj 2011 påbud efter vandløbslovens § 54 om omlægning af rørlagt strækning til bredejer til regulativmæssig stand.
- Kommunen anser reparation af rørsammenbrud som en delvis omlægning af rørledning, som bredejer skal hæfte for.

Klager ctr. kommune

- Efter klagers opfattelse kan brud på rørlagt strækning føres tilbage til kommunen, der har misligholdt sin vedligeholdelsespligt.
 - Langsommelig reaktion
- Kommunen henviser til, at den i flere omgange har påtaget sig reparationer af rørledningen som en del af den almindelige vedligeholdelse og set i lyset af de mange reparationer på kort tid, ses ikke fornuft i at forsætte reparationer.

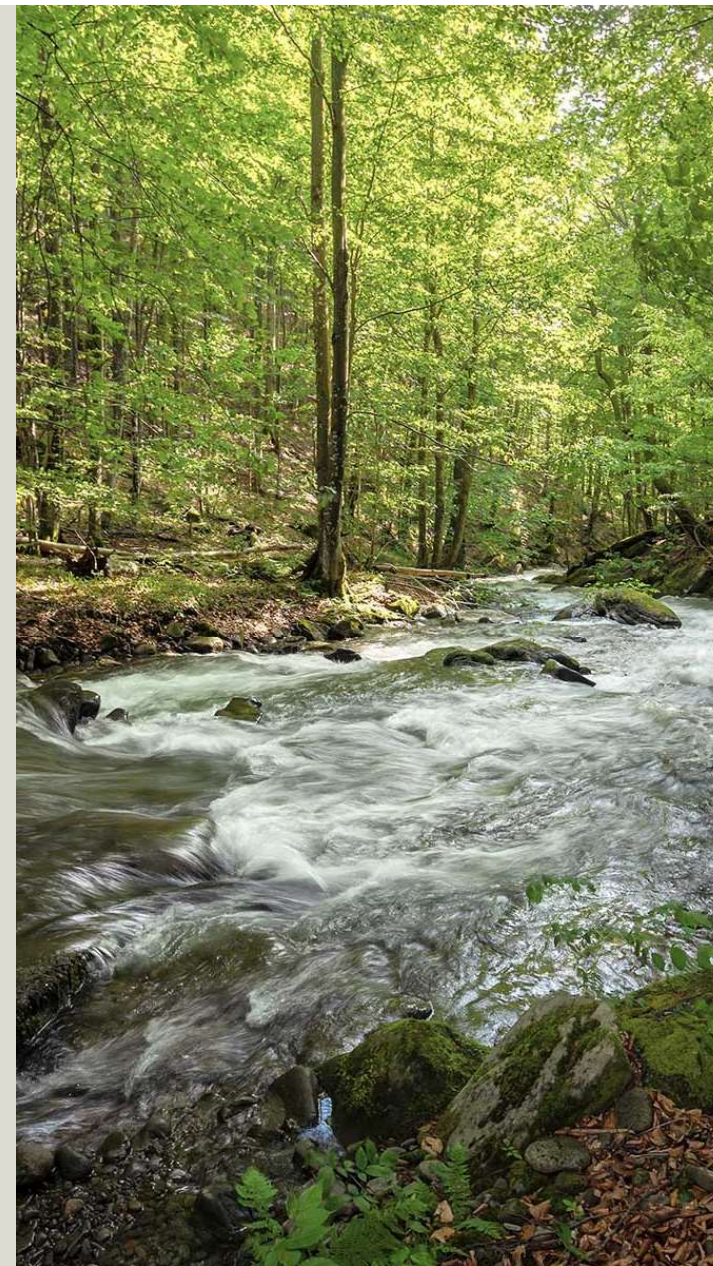
Miljø- og Fødevareklagenævnet

- Opstiller to kriterier for anvendelse af § 32:
 - 1) at vandløbsmyndigheden har dokumenteret, at det rørlagte offentlige vandløb er i en sådan stand, at sædvanlig vedligeholdelse, herunder udskiftning af defekte rør, ikke længere kan sikre rørledningens funktion, og
 - 2) at det ikke er kommunens forsømmelse af vedligeholdelsespligten, der har nødvendiggjort omlægningen i tilfælde, hvor vandløbet ikke længere er funktionsdueligt.

Forsømt vedligeholdelsespligt → nødvendiggjort omlægning?

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 26. april 2024,
19/08337

- Kommune krævede betaling af grundejer for omlægning af rørlagt vandløb i henhold til vandløbslovens § 32.
- Grundejeren bestred kommunens afgørelse og argumenterede for, at behovet for omlægningen skyldtes kommunens manglende vedligeholdelse af vandløbet.
- Grundejeren påpegede, at kommunen skulle stå for vedligeholdelsen uden omkostninger for lodsejerne ifølge en kendelse fra 1972.
- Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderede, at kommunen **ikke** havde forsømt sin vedligeholdelsespligt og havde dokumenteret, at den rørlagte strækning ikke længere kunne opretholdes uden omlægning. Derfor var afgørelsen om at pålægge grundejerne omkostningerne til omlægningen lovlig.
- Nævnet lagde særligt vægt på, at det var nødvendigt at omlægge den rørlagte strækning for at sikre funktionaliteten og opretholde det ønskede niveau af dræning/afledning af vand.

Offentlige pumpelag

Vandløbslovens § 39:

"Vandløbsmyndigheden kan træffe beslutning om oprettelse af offentlige pumpelag."

- Udgør hjemmel til at pålægge private ejendomme at bidrage til anlægget.
- Nytteprincippet efter § 24, stk. 1 finder anvendelse, jf. § 41.
- Økonomiske fordele ved etablering af offentlige pumpelag, jf. §§ 42-42a

Udgifterne skal afholdes af de grundejere, der skønnes at have nytte af foranstaltningerne, og skal fordeles mellem grundejerne efter den nytte, foranstaltningerne har for den enkelte ejendom.

Hvordan fastlægges det?

Offentlige og private pumpelag

Offentlige pumpelag

Oprettelse

- Vandløbsmyndighed (kommune) træffer beslutning om oprettelse.
- Vandløbsmyndighed fastsætter, hvilket område, der skal henhøre under pumpelag og udfærdiger vedtægt.

Ophævelse

- Offentlige pumpelag kan opløses, når myndigheden har taget stilling til de fremtidige afvandingsforhold inden for pumpelagets område, jf. vandløbsloven § 44, stk. 1.
- Når arbejderne til sikring af de fremtidige afvandingsforhold er udført, og pumpelaget har opfyldt sine økonomiske forpligtelser, ophæves pumpelaget, jf. stk. 2

Private pumpelag

Oprettelse

- Kræver vandløbsmyndighedens godkendelse
- Forudsætter enighed mellem interessenterne om såvel teknisk udførelse af anlæg samt udgiftsfordeling.

Ophævelse

- Private pumpelag kan opløses, når myndigheden har taget stilling til de fremtidige afvandingsforhold inden for pumpelagets område, jf. vandløbsloven § 44, stk. 1. jf. § 38.

OBS: Kommunen kan godkende oprettelsen af offentligt pumpelag, uanset parterne er enige om at etablere anlægget, hvis de ønsker at opnå de økonomiske fordele, som kan være forbundet med etableringen af et offentligt pumpelag (vandløbslovens § 42 og § 42a)

Afløb fra Øster Børsting Bæk

Geografisk placering og betydning

Offentligt vandløb (grøn og lilla streger)

Øster Børsting Bæk ligger delvist i et landbrugsområde, hvor den fungerer som en dræningskanal for overskydende vand. Den resterende er beliggende indenfor beskyttet mose og eng. 806 meter rørlægning i hovedforløbet.

Privat vandløb (blå streger)

Der er et større privat område som afvandes ned igennem den offentlig ledning.

Målsætning i vandområdeplanerne (lilla streg)

Øster Børsting Bæk er kun målsat på den nedre og åbne del af vandløbet.

Historisk baggrund og brug af vandløbet

Vandløbets historiske brug

Vandløbet blev oprettet i 1956 og er altså omkring 69 år gammelt. Afvandingssystemet blev oprettet som en del af lov om landvinding og projektet er udarbejdet af Hedeselskabet.

Hedeselskabets erfaringer

Det er Hedeselskabets erfaringer, at funktionstiden for et drænsystem på lavbundsjorder er 25-40 år samt at drænsystemet fungerer optimalt de første 15 år, hvorefter effekten aftager. Det må derfor forventes en forringelse af den eksisterende rørledning på grund af dens alder.

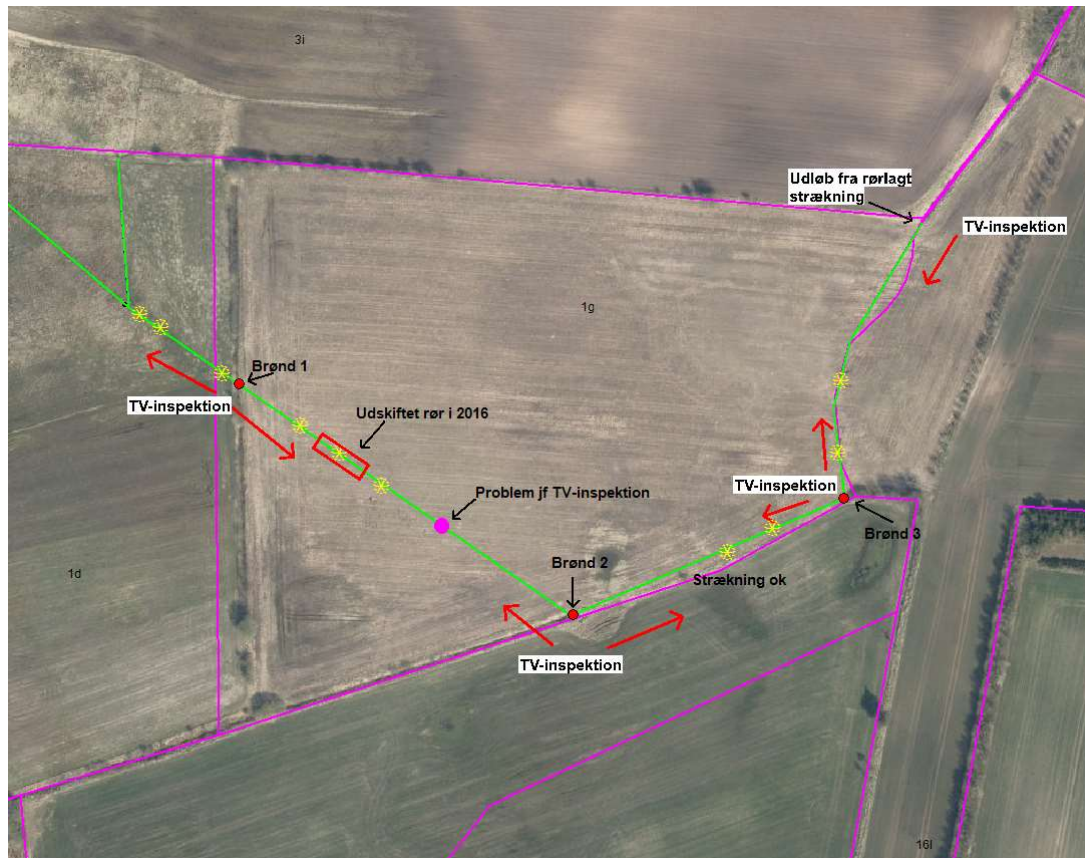
Udfordringer og problemstillinger

Følgende problemer er observeret:

- Sammenbrud på ledningen med bortskylningen af minimum 20 m³ jord fra marken konstateret i foråret 2022.
- Observeret adskillige jordfaldshuller (+10 styk) over en lang strækning (ca. 500 meter) (se bilag 1, figur 3). Hullerne kan være et problem ift. markdriften, men ikke direkte i forhold til vandets gennemstrømning.
- Delstrækninger med synlige rørtop og forskudte rør, som dog ikke på nuværende tidspunkt er et direkte problem i forhold til vandets gennemstrømning.
- Nedsunket rørelement, så der er niveauforskel. Observeret ud fra TV-inspektion.
- Spuling af strækning er foretaget. Entreprenør har den 22. juni 2021 oplyst, at han vil være nervøs for at spule mere i røret på grund af dens tilstand.

Sagens behandling af Afløb fra Øster Børsting Bæk

Afgørelse om at omlægning af Afløb fra Øster Børsting Bæk er en regulerings sag jf. § 32 i vandløbsloven

Et rørlagt vandløb kan imidlertid blive så gammelt og udtjent, at det er nødvendigt at udskifte hele rørledningen. Når det sker, behandles sagen efter vandløbslovens § 32, der beskriver, at en hel eller delvis omlægning af et offentligt vandløb ikke er omfattet af Kommunens vedligeholdelsesforpligtigelse.

Borgermøde

Møde med henblik på at medinddrage

Udskiftning af ledningen er en dyr løsning derfor medinddrages lodsejere i beslutning om hvad der skulle ske.

1. Kommunen kører en udskiftning
 1. Udskiftning ca. 550.000 kr.
 2. Åbning af vandløb 400.000 kr.
2. Borger indsender selv reguleringsforslag (billigere)
3. Alternativ lavbundsprojekt/vådområdeprojekt

Rådgiver koblet på

Kommunen havde forud for mødet kontaktet rådgiver der kunne hjælpe med at give borgerne en ide om pris for omlægning og fortælle om partsfordelingen.

Klassiske nytte typer

- Afvandingsmæssig nytte
- Rørlægningsmæssig nytte
- Oversvømmelsesmæssig nytte

Klassiske nytte typer

- Afvandingsmæssig nytte
- Rørlægningsmæssig nytte
- Oversvømmelsesmæssig nytte

Nytte ved rørlægning

- Mulighed for at dyrke jorden over rørlægningen
- Forbedret arrondering
- Mindre vedligeholdelse (grødeskæring / oprensning af aflejringer)

Afvandingsmæssig nytte og vægtning heraf

En planteavlskonsulent kan være nyttig til at vurdere den dyrkningsmæssige værdi.

Forbedring i afvandingsklasser:

- f.eks. kan en forbedring af afvandingsklasse fra tør eng til omdrift (dyrkningssikkert) vægtes højere end forbedring fra sump til våd eng.

Jordens bonitet:

- f.eks. er den samme grundvandssænkning mere værd på en jord af god bonitet end en jord af dårlig bonitet.

Mindsket risiko for oversvømmelse:

- En grundvandssænkning som fjerner risiko for oversvømmelse kan vægtes højere end forbedring i afvandingsklasse.

Praksis for fordeling af samlet nytte

I reguleringsprojekter med bundsænkning og rørlægning vægtes afvandingsmæssige parter traditionelt med 2/3 og rørleagningsmæssige parter med 1/3

Afløb fra Øster Børsting Bæk

WSP forvalter Hedeselskabets drænarkiv

- Arkivet indeholder Hedeselskabets drænprojekter helt tilbage til 1920'erne
- Alene i Viborg ligger ca. 100.000 sager for Jylland og Fyn

I en drænsag finder man typisk:

- Drænkort, som udført
- Arbejdskort
- Projektbeskrivelse
- Opgørelse
- Godkendelseserklæring

Derudover kan der også findes:

- Længdeprofil
- Overenskomst
- Partsfordeling
- Nævnskendelse
- Skrivelser
- Andre dokumenter

Drænprojekt 1952

DET DANSKE HEDESELSKABS
GRUNDFORBEDRINGSVIRKSOMHED

K. 15251.

Mose- og Engafdelingen
—A.J.—

Beskrivelse og overslag
=====

for
fælleshovedledning i Øster Børsting.
Smøllerup sogn - Viborg amt.

Efter anmodning fra nogle lodsejere i Øster Børsting har Hedeselskabet udarbejdet nærværende plan for nedlægning af en rørledning, der skal tjene til hovedafløb fra nogle lave arealer på ca. 12 ha ager- og mosejord.

I. Nuværende tilstande.

Det nuværende afløb består af en 6" rørledning, og da denne rørstørrelse er ganske utilfredsstillende, har det til følge, at arealerne i regnrige perioder står under vand.

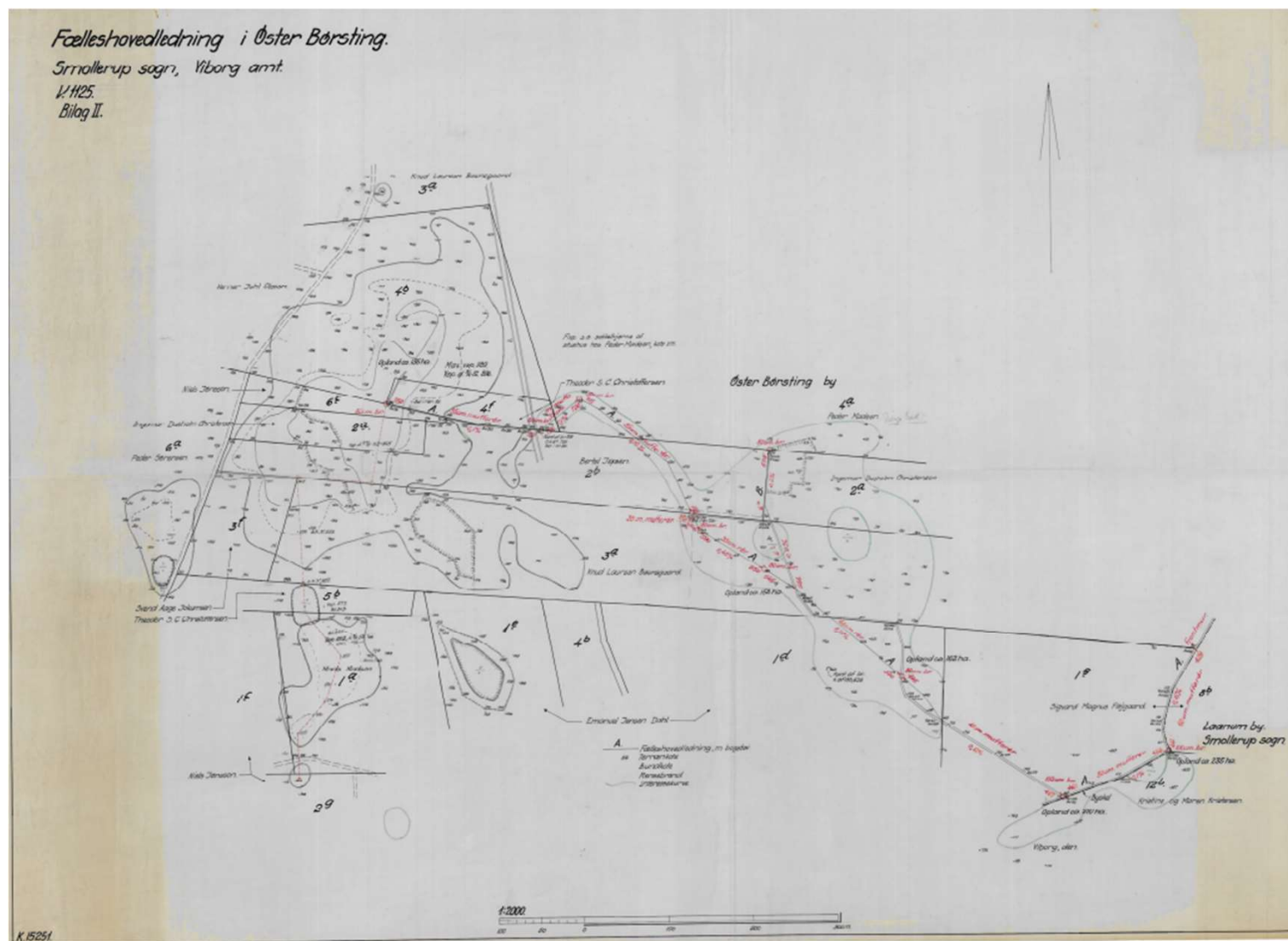
II. Forslag til forbedrede afvandringsforhold.

Til aflæsning af den bestående rørledning foreslås nedlagt en 35 cm mufferrørsledning. Ledningen foreslås nedlagt i henhold til vedlagte plan, og i ledningen ned sættes det viste antal rensebrønde. Ledningen kommer i en sådan dybde, at de interesserede arealer kan drænes i fuld dybde, på nær ca. 1 ha, hvor tørvten er skåret af i særlig stor dybde. Her bliver afvandringsdybden ca. 60 cm.

Den projekterede rørledning lægges ca. 80 cm under den bestående.

Drænprojekt 1952

- Eksisterende strækning udskiftes og rørdiameteren forøges fra 15 cm til 35 cm
- Røret sænkes, så opstrømsliggende vandlidende arealer kan få frit udløb til eksisterende grøft.

Trækning af interessegrænse

- De gule arealer er dem som drager nytte af den større rørdiameter
- De brune arealer er dem som yderligere drager nytte ved sænkning af rørets bundkote

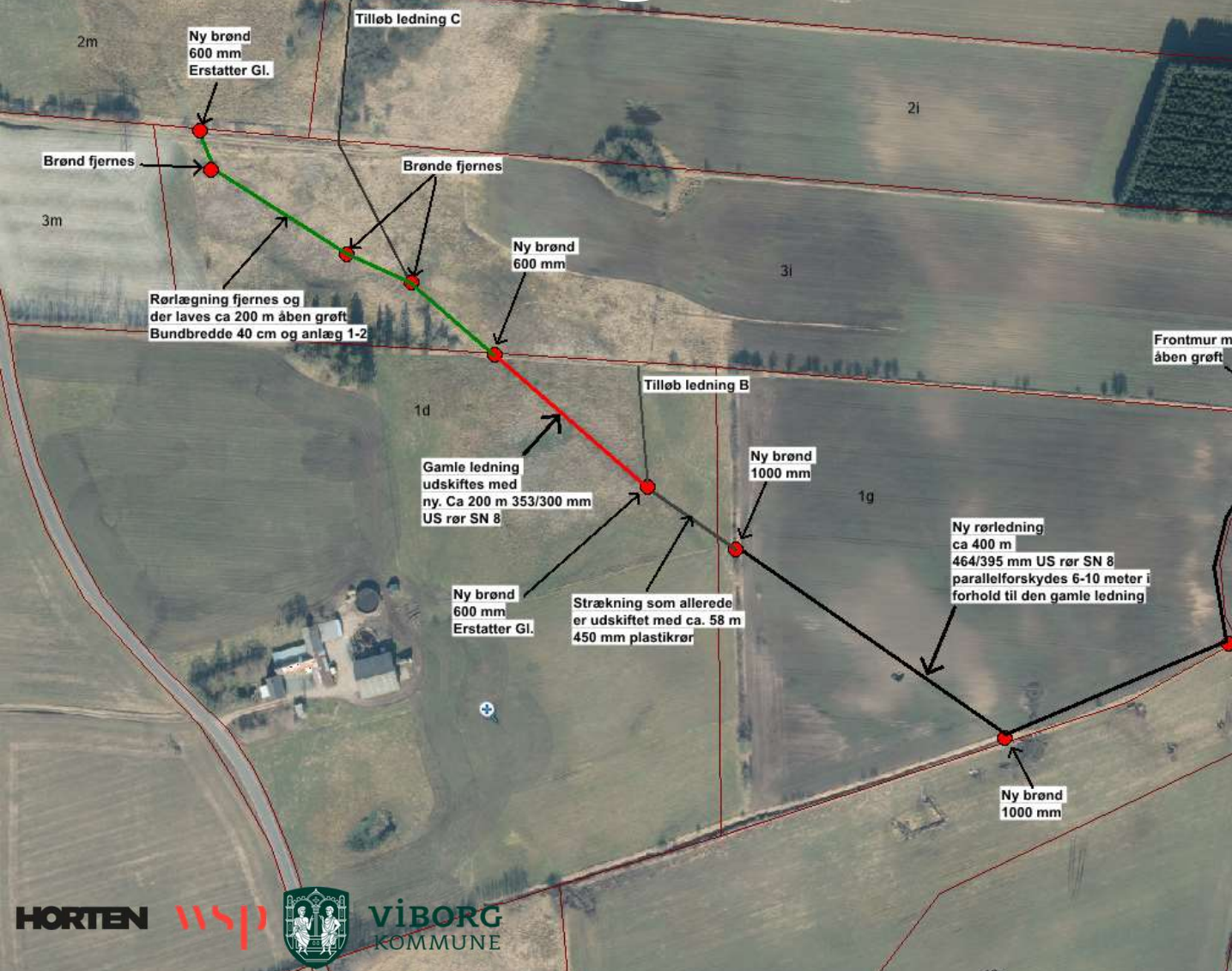

Forslag til partsfordeling

- Størrelsen af arealer der drager nytte opgøres i forhold til nutidige matrikler
- En samlet partsfordeling beregnes ud fra tidligere projekts vægtning og forelægges lodsejere

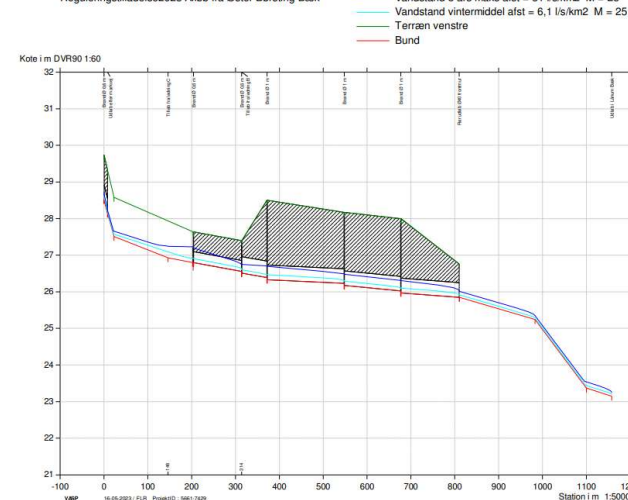
Beslutning

Afløb fra Øster Børsting

Reguleringsprojekt ifb med omlægning §32

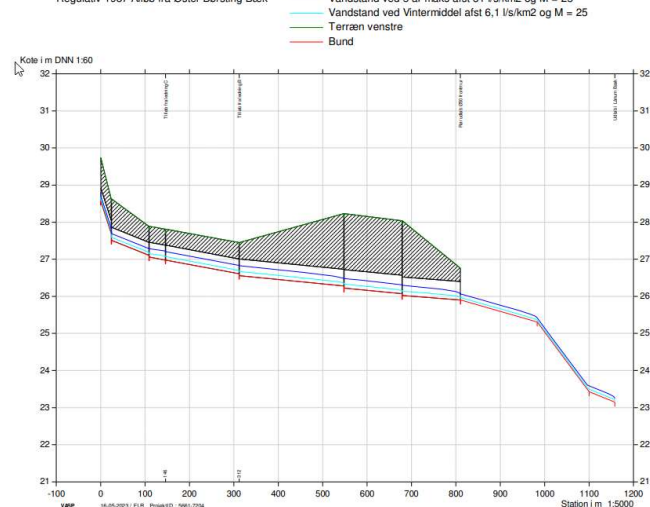
Reguleringsstilladelse 2023 Afløb fra Øster Børsting Bæk

Afløb fra Øster Børsting

VLBGIS

Regulativ 1987 Afløb fra Øster Børsting Bæk

Reguleringstilladelse – høring og vedtagelse

4 ugers høring af projektforslaget

- Ingen bemærkninger i høringsfasen
- Kommunen har hjulpet med at beregne vandføring
- Kommunen oplyser at vandløbet efterfølgende forventes nedklassificeret

4 ugers klagefrist

- Ingen klager modtaget

Økonomi

- Høring om fordelingen af udgifter
- Frist for indbringelse for taks. inden udløb af høringsfristen
- Entreprenør opkræver selv beløb hos lodsejere